

Vård och omsorgsförvaltningen
Susanne Sterling
Epost: susanne.sterling@vasteras.se

Kopia till

Äldrenämnden

Återrapportering - Krav på åtgärder för förstärkt patientsäkerhet med anledning av kraftigt ökande läkemedelsavvikelser

Förslag till beslut

Äldrenämnden tar del av tidsatt handlingsplan och lägger den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

På äldrenämndens möte den 23 augusti §174 återremitterades ärendet för att få en övergripande handlingsplan/redovisning av språksatsningen där språkutbildning kring läkemedelshantering är en del av redovisningen.

Vård- och omsorgsförvaltningen har till äldrenämnden lämnat följande förslag till beslut:

Äldrenämnden tar del av tidsatt handlingsplan och lägger den till handlingarna.

2022-09-13

Vård och Omsorgsförvaltningen

Bakgrund

På äldrenämndens möte 24 maj 2022 § 121 fick förvaltningen i uppdrag att återkomma med en tidsatt handlingsplan utifrån insatta åtgärder för att minska medicinska avvikelser samt hur förvaltningen skall komma tillrätta med språkproblematiken hos personalen samt tidsatt handlingsplan för språkkrav vid nyanställning.

På äldrenämndens möte 23 augusti 2022 § 174 Återremiss för att få en övergripande handlingsplan/redovisning av språksatsningen där språkutbildningen kring läkemedelshanteringen är en del av redovisningen.

Rapporten är nu uppdaterad till att inkludera en tidsplan för den sk "Språksatsningen" samt en mer schematisk sammanställning av föreslagna åtgärder, förväntad effekt och tidsplan för dessa.

Identifierade orsaker till läkemedelsavvikelser

Läkemedelsavvikelser består framförallt av försenad, utebliven eller felaktig medicinering. Den största identifierade orsaken är dock missad signering av administrerat läkemedel.

Viktiga åtgärder för att minska läkemedelsavvikelser

De viktigaste åtgärderna för att minska läkemedelsavvikelser är enligt MAS bedömning (som bygger på utförarnas analys) att säkra hela vårdkedjan, från delegering av läkemedel fram tills dess korrekt administrerat läkemedel signeras. Detta kommer att ske genom utbildning i delegeringsförfarandet och införande av digital delegering i kombination med införandet av läkemedelsskåp och digital signering. Vilka effekter dessa åtgärder förväntas ha beskrivs nedan under respektive åtgärds rubrik.

Språkförbistring kopplat till läkemedelsavvikelser

Språkförbistring hos vårdpersonal är en stor utmaning som i första hand begränsar möjligheten att rekrytera vårdpersonal då tillräckliga kunskaper i det svenska språket är nödvändig i allt kundnära vård- och omsorgsarbete. Låg språklig kompetens hos redan anställda medarbetare förhindrar även sjuksköterskans möjligheten delegera hälso- och sjukvårdsuppgifter till dessa medarbetare. En bred kompetensförsörjningsplan kommer därför att tas fram under vintern 2022. Planen kommer att beskriva all sorts kompetens som förvaltningen bedömer behövs, men tonvikten kommer att vara den så kallade "Språksatsningen". Aktiviteterna inom

språksatsningen syftar dels till att möjliggöra rekrytering av omvårdnadspersonal som besitter kunskaper inom vård och omsorg, dels till att uppmärksamma kandidater som har brister i språket för att slussa dem vidare till kompetensutveckling innan anställning. Fortsatta språktester för alla vid anställning planeras och för de som redan är anställda planeras fortsatta insatser för att höja kompetensen i svenska språket.

Sammanställning

Nedan sammanställs förvaltningens förslag på åtgärder för att minska läkemedelsavvikelser och öka trygghet och kontroll vid delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser.

Läkemedelsskåp

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedels avvikelser	I de fall där verksamheten har ett gemensamt läkemedelsskåp för alla patienter medför detta en risk för att läkemedel sammanblandas. Ofta tar personal med sig läkemedel till flera patienter samtidigt och något kan hända på vägen till patienten som gör att läkemedlet glöms bort eller försenas. För att minska avbrott i hanteringen av läkemedel från medarbetare till patient sätts läkemedelsskåp in i varje patients lägenhet där endast denna patients läkemedel förvaras. Risker för sammanblandning av medicin minskar således samt att hela insatsen utförs hos patienten "transportsträcka" vilket minskar risken för försenad eller utebliven medicin. Läkemedelsskåpens loggningsfunktion innebär att det går att spåra vilka som har tillgång till läkemedelsskåpet vilket i sin tur förväntas minska risk för svinn.
När åtgärden påbörjas	Uppmontering av läkemedelsskåp påbörjades juni 2022. Montering av lås påbörjades i augusti 2022.
Eventuella insatser under implementering	Utsedda ombud på respektive enhet kommer, av leverantören, att utbildas i hantering av läkemedelsskåpens låssystem, varpå "taggar" delas ut till delegerad personal. Även en lokal instruktion för handhavandet av läkemedelsskåpet och dess funktioner ska upprättas på respektive enhet.

När åtgärden beräknas vara slutförd	Alla planerade läkemedelsskåp är uppsatta utom för ett äldreboende där flera läkemedelsskåp var defekta varför man väntar på en ny leverans inom kort. Montering av lås beräknas vara klart v 40.
Uppföljning och utvärdering	Respektive verksamhet ansvarar för uppföljning av hanteringen av "taggar". Den externa farmaceuten följer upp läkemedelshanteringen/vårdkedjan där läkemedelsskåpen ingår.

Digital signering

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	I nuläget skrivs alla patienters läkemedelsordinationer ut på papper. Delegerad personal signerar listorna när de givit läkemedlet men oftast inte i direkt anslutning till att läkemedlet administrerats. I stället kan signering ske i efterhand, för flera patienter samtidigt, varför risk att glömma eller sammanblanda finns (glömd signering utgör en stor andel av registrerade läkemedelsavvikelser). Med införandet av digital signering (och delegering, se nedan) ökar säkerheten avseende att få rätt läkemedel i rätt tid. Detta då en signal går till sjuksköterska om ett läkemedel inte har signerats inom "rätt" tidsspann. Då den digitala signeringen sker via en mobil enhet som medarbetaren har med sig till patienten sker dessutom signeringen i en obruten vårdkedja; medicinen hanteras direkt från patientens läkemedelsskåp, till patienten och signering i den mobila enheten sker direkt efter administrering.
När åtgärden påbörjas	Implementeringen av det nya systemet startade som ett övergripande pilotprojekt med tre enheter, ett gruppboende inom NF, ett servicehus inom ÄN och ett boende inom IFF, våren 2022. Den 8 juni 2022 beslutades att systemet skulle bredd-införas inom förvaltningens egenregi. En stor privata utförare; Norlandia har också infört digital signering samt Attendo påbörjar införandet av digital signering höst/vinter-2022

Eventuella insatser under implementering	<p>För särskilt boende (SÄBO) ska först dokumentations-, planerings- och schemaläggningssystemen Epsilon och PlanIt införas på alla enheter. Detta sker under hösten 2022 med en pilot v. 49.</p> <p>Näst på tur står våra servicehus och hemsjukvård för införande av SignIt (digital signering) med start den 1 oktober.</p> <p>Därefter kommer införandet av digital signering och delegering att påbörjas med en riktad pilot (mot SÄBO) under våren 2023.</p> <p>Utbildningen i SignIt sker i verksamheterna, av superanvändare inom förvaltningen, i samband med att det införs på enheten.</p>
När åtgärden beräknas vara slutförd	<p>Införandet av digital signering och delegering beräknas vara klart vecka 49 2022 servicehus och hemvård.</p> <p>En tidsplan för SÄBO kommer att upprättas i samband med pilotprojektet som påbörjas våren 2023.</p>
Uppföljning och utvärdering	<p>Uppföljning av implementeringen av det digitala signerings- och delegeringssystemet sker på enheterna och rapporteras in till förvaltningens styrgrupp för SignIt.</p>

Utbildning i avvikelshantering

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	<p>Alla chefer inom egenregi har utbildats i systemet för avvikelshantering i syfte att förbättra och förenkla arbetet med att tydliggöra själva orsakerna till läkemedelsavvikelser. Målet är att få ett tydligare underlag för vart det brister och på så sätt kontinuerligt kunna arbeta med rätt åtgärder för att förebygga framtida vårdskador. Detta har resulterat i att fler avvikelser rapporteras men att andelen allvarliga avvikelser har minskat.</p>
När åtgärden påbörjas	November 2021

Eventuella insatser under implementering	Utbildningen filmades för att respektive verksamhet ska kunna fortsätta att utbilda nyanställd personal.
När åtgärden beräknas vara slutförd	November 2021, därefter löpande.
Uppföljning och utvärdering	MAS följer utvecklingen av utförarnas avvikelser genom egenkontroller varje tertiäl både vad gäller antalet avvikelser, andelen allvarliga avvikelser samt orsaksanalys och åtgärder som utförarna arbetat med. Därutöver rapporteras allvarliga avvikelser direkt till MAS.

Säkrare delegering

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	<p>För att få en delegering idag ingår två steg. Först skall omvårdnadspersonal genomföra en godkänd webbaserad utbildning med diplom från Svenskt demenscentrum. Därefter vår egen skriftliga och teoretiska utbildning med kunskapstest för delegering där det krävs god kunskap både muntligt och skriftligt i det svenska språket för att kunna genomföra utbildningen. Uppföljning av delegering genomförs och dokumenteras varje år av sjuksköterska. Inför förnyad delegering genomförs ett nytt kunskapstest.</p> <p>Digital delegering införs parallellt med digital signering för att säkerställa att endast delegerad personal kan ge läkemedel och då endast de läkemedel de har delegation på att ge. En medarbetare kan varken öppna ett läkemedelsskåp eller signera om denne inte är registrerad i det digitala systemet.</p> <p>Rutin för delegering har reviderats och finns att tillgå för alla utförare på intern-, respektive externwebben.</p> <p>Utbildningsmaterial, som har reviderats och tydliggjorts med bilder, finns lättillgängligt på Insidan för alla medarbetare. Även en film ska spelas in som instruerar olika moment vid delegeringsförfarandet för att användas vid delegeringsutbildningen. Alla enheter inom VOF skall använda samma material.</p>
---	---

När åtgärden påbörjas	<p>Införande av digital delegering sker enligt samma tidsplan som för digital signering. Dvs. att ett övergripande pilotprojekt med tre enheter (ett gruppboende inom NF, ett servicehus inom ÄN och ett boende inom IFF) startade våren 2022.</p> <p>Den 8 juni 2022 beslutades att systemet skulle bredd-införas inom förvaltningens egenregi.</p> <p>Revidering av rutin för delegering och utbildningsmaterial påbörjades i mitten av mars 2022.</p> <p>Film spelas in i september 2022.</p>
Eventuella insatser under implementering	-
När åtgärden beräknas vara slutförd	<p>Revidering av rutin för delegering och utbildningsmaterial är klart sedan april 2022.</p> <p>Filmen beräknas kunna användas i utbildningssyfte from 1 oktober 2022.</p> <p>Tidsplan och Införande av digital delegering sker enligt samma tidsplan för digitalsignering. Dvs, klart vecka 49 för servicehus och hemvård samt att en tidsplan för SÄBO kommer att upprättas i samband med pilotprojektet som påbörjas våren 2023.</p>
Uppföljning och utvärdering	Utbildningsmaterialet ses över årligen av MAS, precis som övriga rutiner och material. Revidering sker vid behov.

Utbildning i vårdsvenska

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	<p>Utbildning i vårdsvenska (fördjupning i svenska språket i både tal och skrift) har genomförts inom egenregin för redan anställda som har bristfällig förståelse i svenska språket.</p> <p>Åtgärden förväntas i grunden inte påverka läkemedelsavvikelserna då delegering ej ska ges till någon medarbetare som på grund av språkförbistring inte förstår</p>
---	---

	innehållet. Åtgärden kan däremot på sikt medföra att fler kan erhålla en delegering utifrån en bättre förståelse i svenska språket.
När åtgärden påbörjas	Utbildning har genomförts under ht 2021 (15 platser) och vt 2022 (30 platser) samt startar nu under ht 2022(30 platser).
Eventuella insatser under implementering	-
När åtgärden beräknas vara slutförd	Åtgärden är omfattande och beräknas pågå under lång tid. Nya kurser planeras in under 2023 utifrån budget. Hitintills har utbildningen finansierats av statligt stöd från Socialstyrelsen och med KOM-KR medel (Omställningsfonden).
Uppföljning och utvärdering	Genomförs efter varje kurstillfälle. Utifrån utvärdering har innehållet anpassats.

Återinföra språktest vid nyanställning

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	Efter pandemin har språktest innan anställning återinförts (när intervjuer skedde på distans gick det inte att säkerställa att rätt person utförde testet). Genom bättre kunskap i svenska språket kan fler medarbetare erhålla delegering. Språktestet består av ett "case" där den sökande ska läsa, förstå och skriftligt beskriva och besvara frågor utifrån "caset".
När åtgärden påbörjas	Testet återinfördes i augusti 2022 vid rekrytering av nya medarbetare utifrån ny rutin kring rekrytering.
Eventuella insatser under implementering	-
När åtgärden beräknas vara slutförd	Åtgärden är löpande.
Uppföljning och utvärdering	Genomförs kontinuerligt av sammanhållande inom förvaltningen.

Språkombud

Innehåll och hur åtgärden förväntas	Förvaltningen har utbildat fem språkombudsutbildare som i sin tur utbildat 26 språkombud. Förvaltningen har som mål att det ska finnas språkombud på varje enhet och där det är
-------------------------------------	---

minska läkemedelsavvikelser	större behov av språkstöd ska flera språkombud finnas som stöd. Språkombuden ska stötta cheferna i att säkerställa så att alla medarbetare förstår vad som sägs där det kan finnas oklarheter, ta upp frågor kring språk på arbetsplatsträffar med mera.
När åtgärden påbörjas	Utbildning har genomförts hela 2021 men stannade av på grund av pandemin. Den har återupptagits under 2022 och pågår för fullt.
Eventuella insatser under implementering	Mål håller på att tas fram för enheterna om antalet språkombud per enhet.
När åtgärden beräknas vara slutförd	Pågående. Nya kurser planeras in under 2023. Hitintills har utbildningen finansierats med statligt stöd från Äldreomsorgslyftet.
Uppföljning och utvärdering	Genomförs kontinuerligt av sammanhållande inom förvaltningen.

Kompetensförsörjningsplan

Innehåll och hur åtgärden förväntas minska läkemedelsavvikelser	En bred kompetensförsörjningsplan för löpande tvåårsperiod kommer att tas fram under hösten 2022. Planen utgår från SKR:s ”Kompetensutmaningen” och de nio utmaningarna för att på ett heltäckande sätt beskriva hur förvaltningen kommer att hantera den utmaning man står inför då det gäller att rekrytera och behålla personal. Planen kommer att beskriva all sorts kompetens som förvaltningen bedömer att det finns behov av, där språk kommer att vara en betydande del. Här kommer även en riktlinje med handlingsplan för hur förvaltningen ska bli en språkutvecklande arbetsplats tas fram. Aktiviteterna inom språksatsningen syftar dels till att möjliggöra rekrytering av omvårdnadspersonal som besitter kunskaper inom vård och omsorg, dels till att uppmärksamma kandidater som har brister i språket för att slussa dem vidare till kompetensutveckling innan anställning. Här har ett samarbete med Barn- och utbildningsförvaltningen inletts då flera av utbildningsaktiviteterna ligger inom ramen av det ordinarie utbildningsutbudet för de reguljära utbildningarna. På detta sätt kan vi minska de läkemedelsavvikelser som beror på eventuella språkliga brister och öka säkerheten vid
---	---

	delegeringar. Detta är en omfattande plan som inkluderar hela förvaltningens verksamhetsområde.
När åtgärden påbörjas	Hösten/vintern 2022 påbörjas arbetet med att ta fram planen.
Eventuella insatser under implementering	Behovsanalyser och workshops har inletts för att samla in underlag.
När åtgärden beräknas vara slutförd	Under november 2022.
Uppföljning och utvärdering	En plan för utvärdering tas fram i samband med att kompetensförsörjningsplanen upprättas.